

Секція: Історичні науки

Корнієнко Аліна Юріївна

доцент кафедри нової та новітньої історії зарубіжних країн

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

м. Київ, Україна

ГЕОПОЛІТИЧНІ ТЕОРІЇ В ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНІ СТРАТЕГІЇ СПОЛУЧЕНИХ ШТАТІВ АМЕРИКИ В ХХ - НА ПОЧ. ХХІ СТ.

В той час, коли Сполучені Штати Америки ще не заявили про себе як світового лідера, в науковому світі закладалися основи нового напрямку політичної думки — геополітика. Формування нового концептуального погляду на політику держав наклав відбиток на зовнішню політику майбутньої наддержави та проявився в II пол. ХХ ст. у формуванні пріоритетних напрямків її зовнішньополітичної активності.

В 1904 році науковий світ обговорював доповідь англійського географа Хелфорда Маккіндера «Географічна вісь історії». У своєму науковому доробку автор запропонував теорію, яка пояснює геополітичну цінність того чи іншого регіону. В науковий обіг вводиться нове поняття — «heartland». Виходячи із пояснень науковця, контроль над heartland (велика частина території сучасної Російської Федерації) може забезпечити контроль над світом. А ключовою сходинкою для цього контролю виступає Східна Європа. Пізніше ця теорія була переглянута та доповнена послідовниками Х. Маккіндера. Та основа її була закладена на поч. ХХ ст.

По завершенню Другої світової війни в зовнішньополітичній стратегії США східноєвропейський регіон відіграв важливу роль. Ця територія була цінною в геополітичному, військовому, економічному та безпековому факторі. Значення та увага до країн Східної Європи відбилися в «доктрині Трумена» та подальшій розробці стратегії, стосовно регіону.

Тоді ж, вперше, було запропоновано новий «диференційний підхід» щодо акторів даної території.

В подальші роки американські президенти доповнювали, редагували або змінювали стратегічні підходи по східноєвропейського регіону, але не залишали його поза увагою. Так, світ побачили «доктрина Ейзенхауера», «Програма нових рубежів» Дж. Кеннеді, політика «наведення мостів» Л. Джонсона та інші.

В період «психологічної війни», яка проявилася в роки американсько-російського протистояння, регіон Східної Європи продовжував залишатися основною «лінією фронту». Діяльність інформаційно-пропагандистських центрів США була спрямована на формування привабливого іміджу Сполучених Штатів Америки в країнах, які тоді ще залишалися під контролем Радянського Союзу. Великі зусилля були покладені на підтримку демократії та національно-визвольних рухів в країнах Східної Європи.

Пройшовши кілька еволюційних стадій, політика Сполучених Штатів Америки в зоні «внутрішнього півмісяця» (Східна Європа) позиціювалася як така, що направлена на боротьбу за світове лідерство. Вашингтон проявив себе незмінним захисником революційних рухів, які відбулися в регіоні. Він продовжує підтримувати європейські інтеграційні процеси, у форматі розширення ЄС на схід. Також, підтримував розширення НАТО на схід, переслідуючи головне завдання — контроль над регіоном та незмінну присутність в Європі.

Література

1. The European recovery program. Basic documents and background information prepared by staffs of Senate Foreign Relation Committee and House Foreign Affairs Committee. 1947. Washington, D.C.

2. Public papers of the President of the US Harry S. Truman. 1963. Washington, US GPO.
3. US foreign policy. USSR and Eastern Europe: a study prepared at the request of the Committee of foreign relations, US Senate, by Columbia-Harvard research group. 1960. New York, N.Y.
4. Byrnes R. US policy toward Eastern Europe before and after Helsinki. Current history. 1976.